

תנ"ך // ממלכתי

יחידת הוראה // ביקור מלכת שבא, מלכים א' י', 13-1 // יסודי

מספר שיעורים מומלץ: 2-3

כתיבה: שרית שקד מדריכה ארצית חינוך היסודי

קראה והעירה: ד"ר ווביט וורקו מנגיסטו, מפקחת ארצית קידום נוער - משרד החינוך

עריכת לשון: מיטל שרף

עיצוב גרפי: גלית סבג "טו דו דיזיין"

הקדמה:

היחידה מתמקדת בביקורה של מלכת שבא בממלכת שלמה, ונותנת הסבר, אחד מיני אחדים, למוצא המשותף של יהודי אתיופיה עם כלל עם ישראל.

מסורות שונות מתארות את מועד צאתם לגלות של יהודי אתיופיה ואת הנתק של יהודי אתיופיה עם כלל עם ישראל. למסורות אלה הדים בתקופת התנ"ך. יש המייחסים נתק זה לנדידתו של שבט דן בתקופת השופטים או לפילוג הממלכה כאירוע שהוביל ליציאת שבט דן לאתיופיה, או להגליית יהודים למצרים ולכוש בידי סנחריב מלך אשור.

יחידת לימוד זו מתייחסת למסורת של שלמה המלך ושל מלכת שבא. יש לדייק שמסורת זו מקובלת בעיקר על ידי הנצרות.

פרקים ג'-ט' בספר מלכים א' מתארים את תקופת מלכותו של שלמה.

שלמה זוכה לחוכמה שאותה השכיל לבקש מה'.

שלמה מעשיר את אוצר ממלכתו באמצעות גביית מסים מממלכות שכנות שהיו תחת שליטתו. הוא קושר קשרי חוץ וחותרם על הסכמים עם שליטי המדינות השכנות, בהם מלך מצרים, שאת בתו הוא נושא לאישה, וחירם מלך צור, שממנו הוא מייבא ארזי הלבנון המשמשים לבניית בית המקדש הראשון - גולת הכותרת של מפעלי הבנייה שלו.

פרק י' מתאר את ביקורה של מלכת שבא בירושלים. על פי הסיפור, מלכת שבא מגיעה לביקור כדי לנסות את שלמה בחידות.

לכאורה, הסיפור את המגמה של העצמת שלמה ותיאור דמותו כמלך חכם ועשיר.

ובכל זאת, עולה השאלה מדוע עצר המספר את הרצף כדי לתאר את ביקורה של מלכת שבא? האם ייתכן שלמלכת שבא היו מטרות אחרות?...

יחידת לימוד זו מציעה קריאה צמודה תוך חשיפת האמצעים הספרותיים המסייעים להבנת המסרים הסמויים במטרה לענות על השאלה:

האם ייתכן שהיו למלכת שבא מטרות אחרות מלבד לנסות את שלמה בחידות?

יחידה זו נבנתה תוך היועצות עם ד"ר תמר שמיר, מדריכה מחוזית לתקשוב מחוז הצפון

צילום: בני וודו, CC-by-sa-3.0

ציור אתיופוי של מלכת שבא
בדרכה לירושלים

הקליקו

מטרות היחידה

• הכרת הסיפור המקראי • הבנת מעמדו של שלמה המלך ושלמה בקרב עמי האזור • הכרת דרכו של הסופר המקראי להעביר את מסריו (מסר סמוי) • הבנת המושג יחסים דיפלומטיים בעולם העתיק • הבנת מקומה של ארץ ישראל כצומת חשוב בדרכי המסחר בעולם העתיק • הכרת הקשר בין יהדות אתיופיה לבין מלכת שבא	מטרות מתחום התוכן:
• השערת השערות • שאילת שאלות • חשיבה ביקורתית • הסקת מסקנות	מטרות מתחום פיתוח חשיבה מסדר גבוה:
• אוריינות מדיה ומידע (איתור מידע/הערכת מידע/ויזואליזציה והמחשה/ שימוש במספר סוגי מידע: טקסט/תמונה/קול) • מיומנויות תקשורת: עריכה שיתופית • חשיבה ופתרון בעיות (זיהוי בעיה/הגדרת צורך במידע לפתרון הבעיה/ הצגת מרחב פתרונות • מיומנויות בינאישיות ועבודה שיתופית (עריכה שיתופית, הבניית ידע משותף בקובץ, באתר, בקבוצת דיון) • למידה והתנהלות עצמאית (במשימות מתוקשבות: למידה עצמאית/למידה תוך קבלת משוב/למידה תוך הבניית ידע)	מטרות מתחום התקשוב ומיומנויות המאה ה-21:

מטרות היחידה	
מושגים	יחסים דיפלומטיים, נתיבי מסחר, דרך הים, דרך המלך, חידה, ממלכת שבא, הסכם
ביטויי חובה מתוך תכנית הלימודים	"ולא-הָיָה בָּה עוֹד רוּחַ". י', 5 "כִּיד הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה" י', 13

חומרי למידה	
חומרי למידה לתלמיד:	- הטקסט המקראי: מלכים א'-י', 1-13 - מפות (ראה נספחים) - שלמה המלך ומלכת שבא - סרטון הקליקו - תמונה מתוך התנ"ך בתמונות הקליקו
קישורים לחומרי למידה מתוקשבים למורה:	- מלכת שבא השווה - רחל בורובסקי הקליקו - מטרת ביקורה של מלכת שבא אצל שלמה - ישראל בן שם הקליקו - חוקרים מעריכים: נחשף אוצרה של מלכת שבא הקליקו - שלמה המלך ומלכת שבא - אגדות מחול, פסל ענק עשוי מחול, מוזיאון ארץ ישראל, תל אביב הקליקו - סיפורי חז"ל שלמה המלך ומלכת שבא - מלכת שבא - היסטוריה של יהודי אתיופיה הקליקו - דרך הבשמים - בושם, תהילה ודרכים הקליקו - מתנות דיפלומטיות מהעולם העתיק הקליקו

תכנון מהלך היחידה

הקליקו

את המהלך המוצע כאן אנו ממליצים לבנות באמצעות תוכנת roojoom. זוהי תוכנה מבוססת רשת, המאפשרת להצמיד מספר עמודי אינטרנט ולארגן את חומרי הלמידה כך שניתן יהיה להוביל את הלומד לפי נרטיב נבחר.

כמו הרוג'ומים, תלי אבנים המציינים אבני דרך שאותם ניתן למצוא באתרים היסטוריים ופרה-היסטוריים, גם הרוג'ום השייך לכלי 2 web הוא אסופת עמודי אינטרנט שהשילוב ביניהם הוא אמירה מסוימת. על אף האמור לעיל, יחידת הלימוד נבנתה באופן המאפשר גם שילוב חלקי של כלי תקשוב מסוגים שונים.

יחידה זו נבנתה תוך היועצות עם ד"ר תמר שמיר, מדריכה מחוזית לתקשוב מחוז הצפון

(כל הנספחים המוצעים ביחידה זו יכולים לשמש את המורה ביישום כלי התקשוב שהוצעו).

פירוט המרכיבים	פירוט התכנון	הנחיות והערות למורים
פתיחה	נפתח בחשיפה לסיפור ביקור מלכת שבא באמצעות שלושה טקסטים: הטקסט המקראי: מלכים א' י', 13-1 טקסטים חזותיים: 1. שלמה המלך ומלכת שבא - סרטון 2. תמונה מתוך התנ"ך בתמונות הקליקו הקליקו	הפתיחה שנבחרה כוללת גירוי ומעוררת עניין וסקרנות ללמידה. מטרת הפתיחה לחשוף ידע קודם. אנו יוצאים מנקודת הנחה כי הסיפור על ביקור מלכת שבא מוכר לתלמידים ממעגלי למידה קודמים. על כן מצאנו לנכון לאפשר לתלמידים להתנסות בקריאה עצמית ראשונה. שילוב טקסטים חזותיים נועד לעורר עניין ולקרב את הלומד לטקסט דרך תכנים ויזואליים.
	משימה 1: קראו את הסיפור המקראי והתבוננו בטקסטים החזותיים. רשמו שניים-שלושה פרטים מתוך הטקסטים שאינם מופיעים במקור המקראי.	ניתן לתת לתלמידים את המשימה כמשימת בית טרום השיעור. במקרה זה יחל השיעור עם משימה מספר 2.

פירוט המרכיבים	פירוט התכנון	הנחיות והערות למורים
פתיחה	משימה 2: אילו שאלות תרצו לשאול בעקבות המפגש עם הטקסטים השונים?	הצעה בנספח מספר 1: שאלת שאלות על פי רוב, המורה הוא זה ששואל שאלות בשיעור, הצעה זו באה לעודד את התלמידים לשאול שאלות על הכתוב, כאמצעי להגיע להסבר הנאמר בו. שימוש במילות שאלה נתונות מאפשר גם לתלמידים חלשים להעז לשאול. ניתן לבנות את הנספח כמסמך שיתופי של google docs. באופן הזה ניתן יהיה לרכז את שאלות התלמידים ולהציג בכיתה, למיין לנושאים ולהניח תשתית לחיפוש מענה לתשובות המצויות בטקסט ולכאלה שנדרש חיפוש תשובה מחוץ לטקסט. הצעה בנספח מספר 2: מומלץ לעבוד עם התלמידים על מודל: ידע. רוצה לדעת. למדתי לצורך קישור בין ידע קיים עם ידע חדש שנרכש. שני השלבים הראשונים ימולאו על ידי התלמידים בתחילת השיעור ויסכמו את שתי המשימות שהוצעו בפתיחה. ואילו השלב השלישי יהווה חלק מפעילות הסיכום והמשוב. גם לצורך משימה זו ניתן להשתמש במסמך שיתופי של google docs.

הנחיות והערות למורים	פירוט התכנון	פירוט המרכיבים
סביר להניח כי בין שאלות התלמידים תעלה השאלה היכן נמצאת ממלכת שבא? המידע אינו מצוי בטקסט והוא חיוני להבנת מטרת ביקורה של מלכת שבא. על כן, נפנה את התלמידים לוויקיפדיה ונצייד את התלמידים במפה שבה יוכלו לסמן את מיקומה המשוער של ממלכת שבא. באיזו יבשת היא נמצאת? נאתר ונסמן את ירושלים, ניזכר במה שלמדנו על קשריו של שלמה עם הממלכות השכנות, צור ומצרים, נאתר ונסמן במפה גם את מצרים וצור. ראה נספח מספר 3: מפת המזרח התיכון: הממלכות הקדומות והמדינות בימינו שבא באתיופיה. המטרה שהתלמידים ייחשפו למיקום הגיאוגרפי של ממלכת שבא על מנת שיוכלו להבין את מערך הכוחות בתקופתו של שלמה המלך ולאחר מכן להבין את האינטרסים של כל אחת מהממלכות שקיימו יחסים דיפלומטיים עם שלמה המלך.	מאין מגיעה מלכת שבא? נבדוק בוויקיפדיה הקליקו מהן ההשערות המקובלות העונות על השאלה - נסמן על גבי מפה את מיקומה המשוער של ממלכת שבא. באיזו יבשת היא נמצאת? נאתר ונסמן את ירושלים, ניזכר במה שלמדנו על קשריו של שלמה עם הממלכות השכנות, צור ומצרים, נאתר ונסמן במפה גם את מצרים וצור. ראה נספח מספר 3: מפת המזרח התיכון: הממלכות הקדומות והמדינות בימינו	הקניה/ התנסות
בשלב זה נזמן לתלמידים התנסויות שמטרתן להוביל לאיסוף, ארגון, מיפוי, לשם הבניית הידע, שבעזרתו יוכל התלמיד להגיע להמשגה של הנלמד. בשלב הזה התלמידים עובדים בצורה פעילה עם הטקסט. בתחילה נתמקד בהבנת הנקרא - ברובד הגלוי של הטקסט. אנו ממליצים לצייד את התלמיד בטקסט כדי שיוכל לסמן במידת הצורך.	נקרא את הטקסט קריאה מודרכת: שלב א: לשם מה באה מלכת שבא לשלמה לפי הסיפור? נקרא שוב את פסוקים 6-9, נמיין לשתי קבוצות את דברי ההתפעלות של מלכת שבא וניתן כותרת לכל קבוצה. על מה רומזת לנו כמות הפסוקים המתייחסים לדברי ההתפעלות? האם רק לצורך סיפוק הסקרנות עשתה מלכת שבא מרחק כה רב?	

הנחיות והערות למורים	פירוט התכנון	פירוט המרכיבים
ראה נספח 4 ב: טקסט מסומן למורה שלב א: על פי הסיפור, סיבת ביקורה של מלכת שבא בירושלים: 1. מלכת שבא שומעת על חוכמת שלמה ובה לבחון את אמיתות השמועה. 2. מלכת שבא באה על מנת להתרשם מבית המקדש שבנה שלמה. 3. מלכת שבא באה כדי לחזק את קשרי השלום עם שלמה. מלכת שבא באה "בחיל כבוד מאוד", ביטוי הרומז על כוונה לפתוח במלחמה. (מל"א ב' י"ח, 17) אך לפי המתנות שהביאה מלכת שבא היא באה לעשות שלום ולא מלחמה. החיל הכבד שנשא אבני חן לשלמה מבטא את עוצמתה ועושרה ואת בחירתה המודעת ליצור קשרי ידידות ושלום ולא מלחמה. מטרת השאלות המוצעות בשלב זה היא לעורר להתבוננות בעיצוב הסיפור במטרה להתחקות מאוחר יותר אחר המסרים הסמויים. המיון נועד לשער את כוונותיה הסמויות של המלכה. ניתן להתייחס למילה המנחה מהשורש בו"א -המשרתת את המסר - מלכת שבא מטריחה עצמה לעשות מרחק כה רב כדי לפגוש את שלמה שכל הנראה חשוב לה.	ראה נספח 4 א: טקסט לתלמיד	הקניה/ התנסות

הנחיות והערות למורים	פירוט התכנון	פירוט המרכיבים
על פי מלכים ט', 26-28 בונה המלך שלמה נמל בעציון גבר ליד אילת לחוף ים סוף (בלחצו של חירם) וכך נפתח נתיב ימי להובלת סחורות למזרח הרחוק. זהו אינטרס כלכלי של חירם. עד לפני פתיחת הנתיב הימי הסחר התבצע על ידי שבטי ערב דרך המדבר על גבי גמלים. פתיחת הנתיב הימי עלולה לפגוע בפרנסתם של שבטי ערב. מכאן, המטרה העיקרית של ביקור מלכת שבא, להפסיק את הסחר הימי שפגע בהכנסותיה. כדי לשכנע את שלמה, מלכת שבא מוכנה לשלם תשלום גבוה. חירם מלך צור, שמעוניין שהמסחר בנתיב הימי יימשך, (משום שהוא מרוויח מכך), מוכן גם הוא לשלם לשלמה. החידות שאותן חדה מלכת שבא לשלמה היו מנהג מקובל באירועים חברתיים בעולם העתיק. הן נועדו ליצור קירוב ולהפיג מתחים (יוספוס פלביוס בספרו "נגד פילון" מספר ששלמה ומלך צור היו שולחים חידות זה לזה בקביעות). המחמאות שמרעיפה המלכה והמתנות שהיא מביאה עמה נועדו לרקום מערכת יחסים וליצור אווירה המאפשרת השגת מטרותיה. *תוך כדי העיסוק בחלק הטקסטואלי יש להתייחס לשאלות התלמידים. האם לחלקן ניתן מענה תוך כדי הלמידה? אילו שאלות חדשות מתעוררות?	שלב ב: מהי הסיבה האמתית לביקורה של מלכת שבא והיכן היא מסתתרת בסיפור? תרגיל בלשי: נחפש פסוקים בסיפור שנראים לא שייכים. נסמן את הפסוקים שבהם מסתתר הרמז לתשובה. בפסוקים 11-12 יש מידע שנראה לא קשור לביקור מלכת שבא: "וְיָא וְגַם אֲנִי חִירָם, אֲשֶׁר-נָשָׂא זָהָב מֵאוֹפִיר: הֵבִיא מֵאֲפִיר עֲצֵי אֲלֻמִּים, הַרְבֵּה מְאֹד--וְאֶבֶן יָקָרָה. .. לֹא בָא-כֵן עֲצֵי אֲלֻמִּים, וְלֹא נִרְאָה, עַד, הַיּוֹם הַזֶּה." מה הקשר בין ביקור מלכת שבא אצל שלמה לבין חירם מלך צור ולמתנות שהביא לשלמה? לשם כך נקרא בפרק ט' 26-28: "כֹּה וְאֲנִי עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶצְיוֹן-גִּבֹּר אֲשֶׁר אֶת-אֵלוֹת, עַל-שְׁפַת יָם-סוּף--בְּאֶרֶץ אֲדוֹם. כֹּז וַיִּשְׁלַח חִירָם בָּאֲנִי, אֶת-עֶבְדֵּי, אֲנָשֵׁי אֲנִיּוֹת, יֹדְעֵי הַיָּם--עִם, עֶבְדֵי שְׁלֹמֹה. כֹּחַ וַיָּבֹאוּ אוֹפִירָה--וַיִּקְחוּ מִשָּׁם זָהָב, אַרְבַּע-מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים כֶּכֶר; וַיָּבֹאוּ, אֶל-הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה." נעיין בפרק ט' 14 ובפרקנו ונארגן בטבלה את המידע על המתנות שנתנה מלכת שבא לשלמה והמתנות שנתן חירם לשלמה:	הקניה/ התנסות

הנחיות והערות למורים	פירוט התכנון		פירוט המרכיבים
ארגון המידע בטבלה נועד לשמש כבסיס להפקת משמעות. העמדת הטקסט באופן הזה מאפשרת לתלמיד להסיק כי אין הבדל משמעותי בין המתנות של שני הצדדים ויש כאן תחרות על לבו של שלמה. מלכת שבא מצליחה לשכנע את המלך שלמה להפסיק את הסחר בנתיב הימי שפוגע בכלכלת שבא, תמורת מתנות רבות ויקרות.	מתנות מלך חירם (פרק י', 11-12)	מתנות מלכת שבא (פרק י', 10)	הקניה/ התנסות
	מָאָה וְעֶשְׂרִים כֶּכָר זָהָב	מָאָה וְעֶשְׂרִים כֶּכָר זָהָב	
	עֲצֵי אֲלֻמִּיָּם, הָרְבִּה מֵאֵד לֹא בָּא כִּבְשֵׁם הָהוּא עוֹד לָרֶב אֲלֻמִּיָּם, וְלֹא נִרְאָה, עַד, הַיּוֹם הַזֶּה.	וּבְשָׂמִים הָרְבִּה מֵאֵד לֹא בָּא כִּבְשֵׁם הָהוּא עוֹד לָרֶב	
	אָבִן יְקָרָה	אָבִן יְקָרָה	
	נפיק מידע מתוך הטבלה. האם יש הבדל בין המתנות? מה ניתן לומר על האופן ששניהם מנוסחים? אם כן, מה רוצה הסופר למסור לנו? נראה שיש כאן תחרות בין מלכת שבא לבין חירם על לבו של שלמה. מכאן שביקור מלכת שבא הוא ביקור דיפלומטי. אז למה צריך חידות? מתי אנחנו מספרים חידות ובדיחות? נמשיך לקרוא: מי שכנע את שלמה? "יג וְהַפֶּלֶךְ שֶׁלְמֹה נָתַן לְמַלְכַּת-שָׁבָא, אֶת-כָּל-חֲפָצָה אֲשֶׁר שְׁאַלָהּ, מִלֵּבָד אֲשֶׁר נָתַן-לָהּ, כִּיד הַפֶּלֶךְ שֶׁלְמֹה; וַתִּפֹּן וַתֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ, הִיא וְעַבְדֶּיהָ...." (פסוק 13). מה עשויות להיות הסיבות לכך שמלכת שבא "זכתה" בתחרות?" לשם כך עלינו להתבונן במפת נתיבי המסחר.		

צילום: בני וודו, CC-by-sa-3.0

פירוט המרכיבים	פירוט התכנון	הנחיות והערות למורים
המשגה	נכיר את המושגים: נתיבי מסחר, דרך הים ודרך המלך: ראה נספח מספר 5: מפת נתיבי המסחר עתה, משלמדנו על יחסים דיפלומטיים, אינטרסים, מערך כוחות, נבדוק במה דומים יחסים דיפלומטיים שהתקיימו בעבר לאלה שבימינו.	בשלב ההמשגה מתקיים תהליך של הכללה, של הסקת מסקנה. הבניית המושגים שטופלו בשלב ההתנסות - הבניה של ידע מטה-אסטרטגי.
יישום	במה דומים יחסים דיפלומטיים בימינו לאלה בעת העתיקה? על מה הם מושתתים? אילו מתנות וגינונים? איך נראית "קבלת הפנים"? חפשו באינטרנט מידע על ביקורים של מנהיגים במדינות זרות. השוו בין ביקור מלכת שבא את שלמה לבין הביקור שעליו קראתם.	בשלב זה מזמנים לתלמידים סיטואציות שבהן יוכלו ליישם את המושגים שרכשו בהקשרים חדשים, בעזרת פעילות של ביצועי הבנה ברמות שונות. פעולות שעל פיהן ניתן להעריך את ידיעותיו של התלמיד. על פי עיקרון זה, על המורה לא רק לקשר את החומר החדש לידיע קיים של התלמיד אלא עליו גם ליצור עניין בחומר חדש זה על ידי הפיכתו לרלוונטי לתלמיד. המורה יכול להביא לכיתה חומרים רלוונטיים, כתבות, קטעי עיתונות ותמונות שבעזרתם ניתן ליישם את הנלמד או לחלופין לאתר מקורות אינטרנטיים שאותם יזמן לתלמידים כחלק מפעילות מתוקשבת. ניתן להיעזר בקישור: מתנות דיפלומטיות מהעולם העתיק הקליקו

הנחיות והערות למורים	פירוט התכנון	פירוט המרכיבים
חלק זה של היחידה נועד ליצור שכבות נוספת של רלוונטיות. מומלץ להכין סביבת למידה שתאפשר ללומדים להעשיר ידיעותיהם בנושא אגדות חז"ל והקשר של יהודי אתיופיה למלכת שבא. ניתן להיעזר בקישור לספר האגדה. יש להתאים את סיפור הקשר בין מלכת שבא לשלמה לגיל הלומדים. המורה יפעיל שיקול דעת באשר למידת ההעמקה בנושא זה. למידע על האתוס האתיופי הכפורה נגסט ניתן לקרוא במאמר מלכת שבא השווה - רחל בורובסקי. הקליקו בשלב זה נזמן לתלמידים חשיבה רפלקטיבית ומטה- קוגניטיבית. על הלמידה בשיעור נקיים רפלקציה: מה נלמד בהתייחס לשאלות המרכזיות? מה נחוזה? מטה- קוגניציה: הבנייה של ידע מטה-אסטרטגי ושל ידע הצהרתי. באמצעות השלמת מודל יודע. רוצה לדעת. למדתי	מה חז"ל מספרים על המפגש בין שלמה למלכת שבא? מה הקשר בין מלכת שבא ליהודי אתיופיה? חזרה למודל יודע. רוצה לדעת. למדתי	סגירה, משוב ורפלקציה

פירוט המרכיבים	פירוט התכנון	הנחיות והערות למורים
מטלות ההערכה לבדיקת הישגי הלומד	בחירת מטלה אחת מבין המטלות: - ניסוח הסכם סחר שלמה למלכת שבא: באמצעות מצגת שיתופית. - חיבור מספר חידות שחדה מלכת שבא לשלמה המלך באמצעות כלי kahoot הקליקו (החידות יחוברו על ידי התלמידים ויוצגו במשחק שיתופי). - הכנת בול המנציח את ביקורה של מלכת שבא בירושלים. - הכנת כרזה לקראת ביקורה של מלכת שבא באמצעות glogster הקליקו - כתיבת המחזה של סיפור הביקור. צילום המחזה והפיכתה לסרטון וידאו. ניתן לשלב שאלות, משוב והתייחסות למחזה באמצעות edutub הקליקו. - כתיבת כתבה המסקרת את ביקורה של מלכת שבא. - מפת ההסכמים האזוריים באמצעות כלי Thinklink הקליקו ניתן להיעזר בנספח מספר 6 לצורך יצירת המפה בכלי זה. "תמונות" ששולחת מלכת שבא מירושלים לבני משפחתה בשבא.	הערכה חלופית: משימות ההערכה בודקות את ביצועי ההבנה של התלמידים. המשימות המוצעות כאן הן רק חלק מהאפשרויות שניתן לבחור. אנו מציעים לבנות מחוון עם התלמידים. המחווה ישמש את התלמידים בהכוונת תהליך העבודה ואת המורה לשם מתן הערכה מעצבת ומסכמת. לכל אחת מהחלופות עוד מוצע כאן כי משימות ההערכה יבוצעו בתהליך טיוטה רב פעמי. מומלץ לתת אפשרות להערכת עמיתים מלבד הערכת המורה. הערכת עמיתים תתמקד בנקודת כגון: דברים חדשים שלמדתי בעקבות הצפייה בתוצר; שאלות שהייתי רוצה לשאול; משהו חשוב ומעניין שעלה בעקבות החשיפה לתוצר; וכדומה. משוב עמיתים ניתן לתת באמצעות טופס דיגיטלי - Google Forms או באמצעות לוח פתקיות, לדוגמה: Linoit הקליקו. ניתן להשתמש בכל אחת מההצעות בכלי תקשוב שיתופיים. יש ללחוץ על הקישור בהצעות השונות על מנת להכיר את הכלי המוצע.

נספח 1: שאילת שאלות

צילום: בני וודו, Cc-by-sa-3.0

13

נספח 2: מודל יודע. רוצה לדעת. למדתי

אמנות

יוצב
אצות

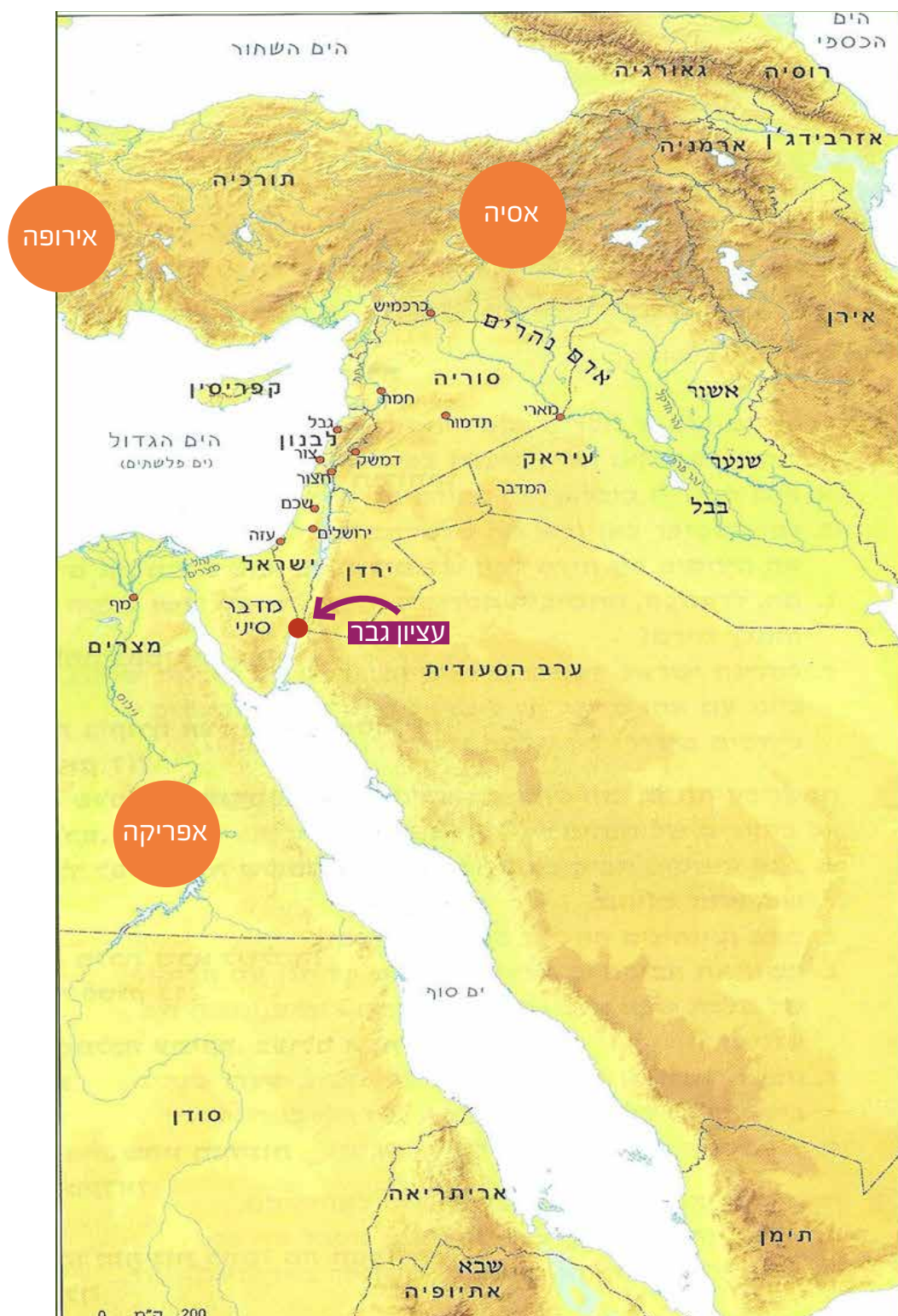

יובץ

נספח 3: מפת המזרח התיכון: הממלכות הקדומות והמדינות בימינו

לקוח מתוך: היסטוריה מקרא וכל מה שקרה - חוברת עבודה לתלמיד לכיתה ו', עמ' 53

צילום: בני וודו, CC-by-sa-3.0

15

נספח 4 א: מלכים א' י', 13-1 טקסט לתלמיד

ביקור מלכת שבא - מלכים א' י', 13-1

א ומלכת-שבא, שמעת את-שמע שלמה--לשם ה'; ותבא לנסותו, בחידות. ב ותבא ירושלמה, בחיל כבד מאד, גמלים נשאים בשמים וזהב רב-מאד, ואבן יקרה; ותבא, אל-שלמה, ותדבר אליו, את כל-אשר היה עם-לבבה. ג ויגד-לה שלמה, את-כל-דבריה: לא-היה דבר נעלם מן-המלך, אשר לא הגיד לה. ד ותרא, מלכת-שבא, את, כל-חכמת שלמה; והבית, אשר בנה. ה ומאכל שלחנו ומושב עבדיו ומעמד משרתו ומלבישיהם, ומשקיו, ועלתו, אשר יעלה בית ה'; ולא-היה בה עוד, רוח. ו ותאמר, אל-המלך, אמת היה הדבר, אשר שמעתי בארצי--על-דבריך, ועל-חכמתך. ז ולא-האמנתי לדברים, עד אשר-באתי ותראינה עיני, והנה לא-הגד-לי, החצי: הוספת חכמה וטוב, אל-השמועה אשר שמעתי. ח אשרי אנשיך, אשרי עבדיך אלה, העמדים לפניך תמיד, השמעים את-חכמתך. ט יהי ה' אלהיך, ברוך, אשר חפץ בך, לתתך על-כסא ישראל--באהבת ה' את-ישראל, לעלם, וישימך למלך, לעשות משפט וצדקה. י ותתן למלך מאה ועשרים ככר זהב, ובשמים הרבה מאד--ואבן יקרה; לא בא כבשם ההוא עוד לרב, אשר-נתנה מלכת-שבא למלך שלמה. יא וגם אני חירם, אשר-נשא זהב מאופיר: הביא מאפיר עצי אלמגים, הרבה מאד--ואבן יקרה. יב ויעש המלך את-עצי האלמגים מסעד לבית-ה', ולבית המלך, וכנרות ונבלים, לשרים; לא בא-כן עצי אלמגים, ולא נראה, עד, היום הזה. יג והמלך שלמה נתן למלכת-שבא, את-כל-חפצה אשר שאלה, מלבד אשר נתן-לה, כי-המלך שלמה; ותפן ותלך לארצה, היא ועבדיה.

נספח 4 ב: מלכים א' י', 1-13 טקסט למורה

ביקור מלכת שבא - מלכים א' פרק י 1-13

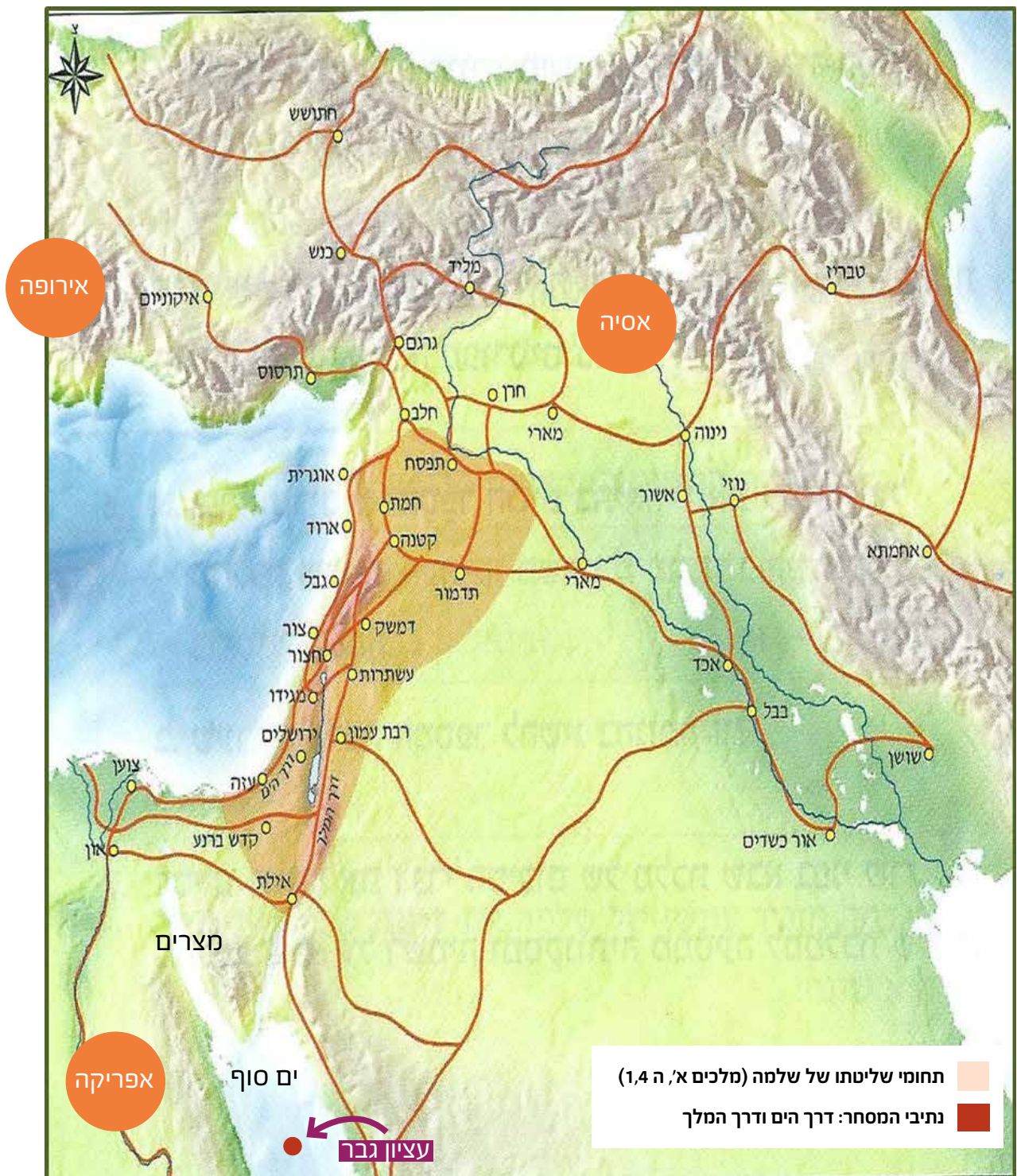
א וּמַלְכֶת-שָׁבָא, שָׁמְעַת אֶת-שְׁמַע שְׁלֹמֹה--לְשֵׁם ה'; וַתָּבֹא לְנִסְתּוֹ, בַּחֲדוּת. ב וַתָּבֹא יְרוּשָׁלָּמָה, בַּחֲלִיל כְּבֹד מָאד, גִּמְלִים נִשְׂאִים בְּשָׂמִים וְזָהָב רַב-מָאד, וְאֶבֶן יָקָרָה; וַתָּבֹא, אֶל-שְׁלֹמֹה, וַתְּדַבֵּר אֵלָיו, אֶת כָּל-אֲשֶׁר הָיָה עִם-לִבָּבָהּ. ג וַיֵּגַד-לָהּ שְׁלֹמֹה, אֶת-כָּל-דְּבָרֶיהָ: לֹא-הָיָה דָבָר נֶעְלָם מִן-הַמֶּלֶךְ, אֲשֶׁר לֹא הֵגִיד לָהּ. ד וַתֵּרָא, מַלְכֶת-שָׁבָא, אֶת, כָּל-חֲכַמַת שְׁלֹמֹה; וְהַבֵּית, אֲשֶׁר בָּנָה. ה וּמֵאֲכָל שְׁלֹחֲנָהּ וּמוֹשָׁב עֲבָדָיו וּמַעֲמַד מִשְׁרָתוֹ וּמִלְבָּשֵׁיהֶם, וּמִשְׁקִיו, וְעֹלֹתוֹ, אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית ה'; וְלֹא-הָיָה בָּהּ עוֹד, רוּחַ. ו וַתֹּאמֶר, אֶל-הַמֶּלֶךְ, אֲמַת הָיָה הַדָּבָר, אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּאַרְצִי--עַל-דְּבָרֶיךָ, וְעַל-חֲכַמְתְּךָ. ז וְלֹא-הָאֻמְנָתִי לְדְבָרִים, עַד אֲשֶׁר-בָּאתִי וַתֵּרְאִינִה עֵינִי, וְהִנֵּה לֹא-הֵגַד-לִי, הַחֲצִי: הוֹסַפְתָּ חֲכָמָה וְטוֹב, אֶל-הַשְׁמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי. ח אֲשֶׁרִי אֲנִשִּׁיךָ, אֲשֶׁרִי עֲבָדֶיךָ אֱלֹהִים, הָעֹמְדִים לְפָנֶיךָ תָּמִיד, הַשְׁמָעִים אֶת-חֲכַמְתְּךָ. ט יְהִי ה' אֱלֹהֶיךָ, בָּרוּךְ, אֲשֶׁר חָפֵץ בָּךְ, לִתֶּנְךָ עַל-כֶּסֶף יִשְׂרָאֵל--בְּאַהֲבַת ה' אֶת-יִשְׂרָאֵל, לְעֹלָם, וַיִּשְׁיֹמֶךָ לְמֶלֶךְ, לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְצֶדֶקָה. י וַתֵּתֶן לְמֶלֶךְ מֶאֱהָ וְעֶשְׂרִים כֶּכֶר זָהָב, וּבְשָׂמִים הַרְבֵּה מָאד--וְאֶבֶן יָקָרָה; לֹא בָּא כִּבְשָׁם הַהוּא עוֹד לְרֹב, אֲשֶׁר-נִתְּנָה מַלְכֶת-שָׁבָא לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה. יא וְגַם אֲנִי חִירָם, אֲשֶׁר-נָשָׂא זָהָב מֵאוּפִיר: הֵבִיא מֵאֻפִּיר עֲצֵי אֱלֻמִּים, הַרְבֵּה מָאד--וְאֶבֶן יָקָרָה. יב וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת-עֲצֵי הָאֱלֻמִּים מִסְּעָד לְבֵית-ה', וּלְבֵית הַמֶּלֶךְ, וּכְנֹרוֹת וְנִבְלִים, לְשָׂרִים; לֹא בָּא-כֵן עֲצֵי אֱלֻמִּים, וְלֹא נִרְאָה, עַד, הַיּוֹם הַזֶּה. יג וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכֶת-שָׁבָא, אֶת-כָּל-חֶפְצָהּ אֲשֶׁר שָׁאָלָה, מִלֵּבָד אֲשֶׁר נָתַן-לָהּ, כִּי־ד הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה; וַתִּפֹּן וַתֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ, הִיא וְעַבְדֶּיהָ

נספח 5: מפת נתיבי המסחר

לקוח מתוך: מלכים נקרא ונפעל - חוברת עבודה לתלמיד לכיתה ו', עמ' 31

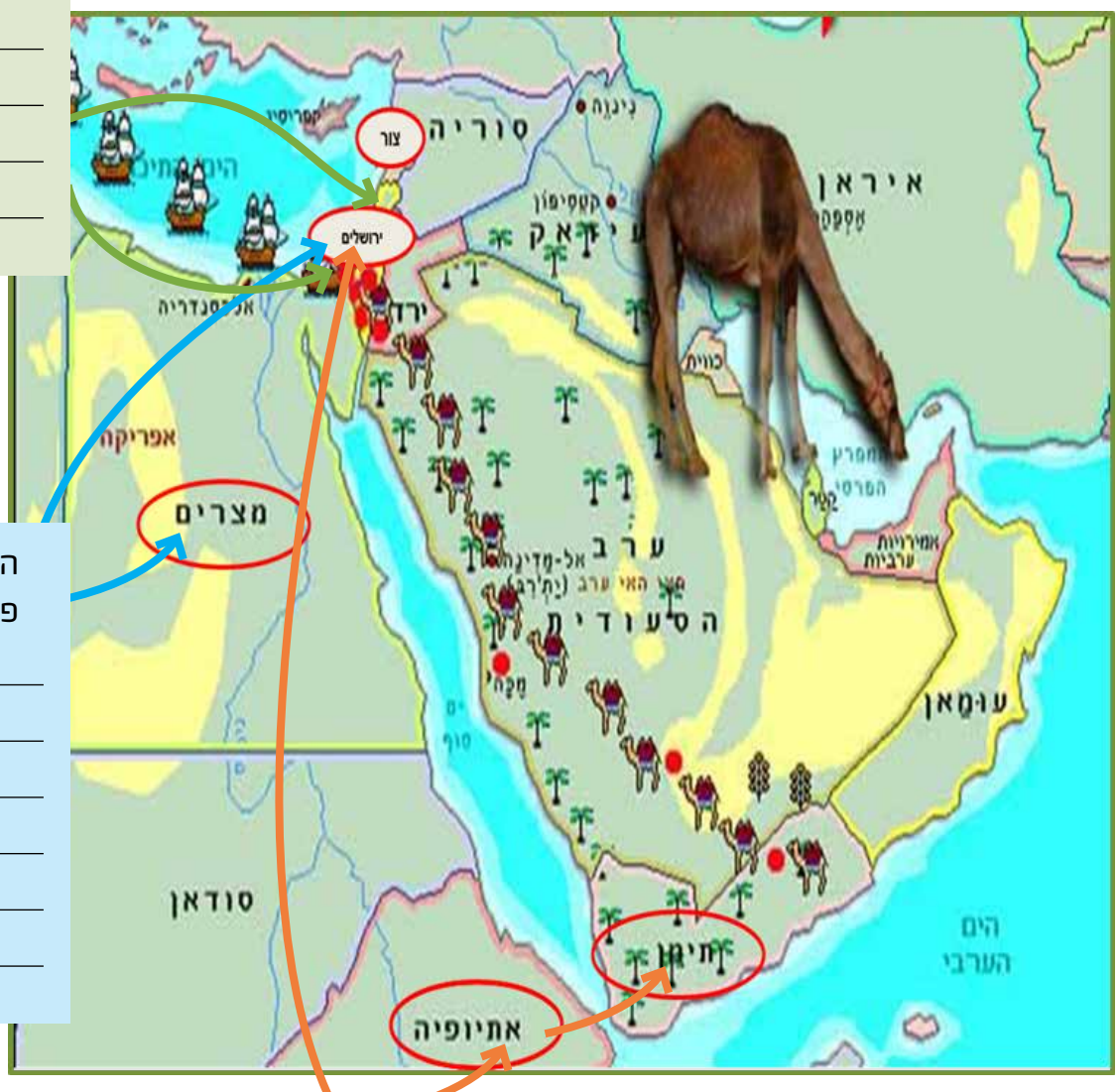

הסכם בין שלמה לבין
חירם מלך צור:

נספח 6:

לשימוש המורה או התלמיד ביצירת
מפת ההסכמים האזוריים באמצעות כלי Thinklink

הסכם בין שלמה לבין
פרעה מלך מצרים:

הסכם בין שלמה לבין מלכת שבא:

צילום: בני וודו, Cc-by-sa-3.0

